Mi történt azóta?

Árvák a vén kapufák...

Közel két hónapja járom az országot. Minden héten ellátogatok egy-egy olyan helyre, ahol több évvel ezelőtt jártunk. Eddig mindenünnen úgy búcsúztam, hogy jólesett kezet szorítani a vendéglátókkal. Olyan községre vagy városra még nem akadtam, ahol a hosszú esztendők alatt ne léptek volna előbbre a sportban. Hol kisebbet, hol nagyobbat, de azért mégis csak léptek egyet-egyet. Már egészen megszoktam, hogy ennek így is kell lennie.

Erre gondoltam a hét végén is, amikor Badacsonytördemicen a vonatból kiszálltam. Minden okom megvolt rá, mert nyolc évvel ezelőtt a következőket írtuk erről a kis faluról: *„Nem várták a sültgalambot a tördemiciek”*. Dicséretes módon nekibuzdultak akkoriban...

„Betemette“ a bánya

Mielőtt nekivágtam volna a kis falunak, először az állomás forgalmi irodájába nyitottam be. A piros sapkás forgalmista az íróasztala fölé görnyedve buzgólkodott, két idősebb vasutas pedig a kályhánál melegedett. A barátságos ismerkedés után, ugyancsak elámult a két vasutas, amikor azt kérdeztem:

— *Hol találhatom a falu sportkörének vezetőjét?*

Erre úgy tekintettek rám, mintha kínaiul köszöntem volna jónapot.

Végül aztán az egyikük, Csipszer József kibökte:

— *Nincs itt sportvezető, kérem, mert sportkör sincsen. Már több, mint egy éve minden teljesen abbamaradt.*

— *Ugyan* — vetettem közbe —, *hiszen nem is olyan nagyon régen szépen indult.*

— *Az igaz* — vette vissza a szót Csipszer József —, *de hogy a bányában abbamaradt a kőfejtés, megszűnt a sportélet is. Tudni kell azt, hogy a bánya vezetősége volt a sportkör gazdája. Nincs bánya, nincs vezetőség, nincs sportkör sem. Pedig már az új sportpálya helyét is kijelölte a községi tanács. Mi pedig alig vártuk, hogy megragadjuk az ású meg a kapa nyelét. Segítettünk volna szívesen. A leendő pálya azonban megmaradt kukoricaföldnek.*

— *De hát a fiatalok mit szóltak ehhez?*

Erre a másik vasutas, Sipos Sándor vette át a szót:

— *Munkalehetőség híján szétszéledtek. Elmentek olyan helyre sportolni, ahol dolgozni is lehet. Pedig több jó futballista is akadt közöttük, hogy csak Somogyi Ferencet, Bakos Józsefet, Wohlmuth Pétert és Horváth Ferencet említsem. Nem maradt itt közülük egy sem. Hát így állunk...*

No, ilyen levert hangulatban búcsúztunk.

Csak beborult Tördemicen

A tanácsháza felé vettem az utam. Hátha ott többet is megtudok. Az irodában két igen barátságos adminisztrátornőt találtam.

— *A titkár elvtárssal szeretnék beszélni* — kezdtem.

— *A titkár elvtárs, sajnos, már három hete a kórházban fekszik* — hangzott a felelet.

— *És milyen ügyben keresi? Hátha mi is felvilágosítást tudunk adni* — így a szívélyes válasz.

— *Sportügyben.*

— *Óóóó, nálunk ilyen nincs. Közel két éve, hogy megszűnt a sportkör* — tárta szét a karját.

Erre ugyanazt kérdeztem, mint a forgalmi irodában és a válasz ugyanaz volt. Ekkor jutott eszembe egy újabb kérdés:

— *No, és a téeszben dolgozó fiatalok?*

Meglepőt hallottam:

— *Nagyon kis falu a miénk, kicsi a határunk is, így itt nem alakult téesz sem. Fiataljaink másutt boldogulnak...*

Csend. Elgondolkozott. Azután így folytatta:

— *A mai fiatal iskolásaink még ki-kijárnak a futballpályára, de évről évre ők is egyre kevesebben lesznek. Éppen a napokban lapozgattam a falu születési anyakönyvét, és kiderült, hogy 1970-ben egyetlen első osztályos beiratkozónk sem lesz. Hát, így állunk...*

Hát így...

Szomorú.

Még szerencse, hogy az ilyen helyzet olyan ritka az országban, mint a fehér holló...

Tari István

KILÁTÓ

Halálmenet a föld alatt

MI AZ IGAZSÁG? A szilveszteréji barlangász-szerencsétlenségről nyilatkozik a szakember

Mindenkit mélyen megrendített a Baradla-barlangi szilveszteri túra tragikus kimenetele, s ezen csöppet sem lehet csodálkozni. Kinek az érzéseit nem kavarja fel, ha arról hall, hogy elindul nyolc egészséges ember egy rövid útra és három többé nem tér vissza szerettei körébe.

A részvéthez azonban ezúttal bizonyos nyugtalanság is járul, mert mind máig tisztázatlanok maradtak a szerencsétlenség körülményei. Ahány hír, ahány cikk eddig megjelent, annyi eltérésre bukkant az olvasó. Sok volt a találgatás, az izgató, sőt felháborító részlet, de senki sem tudta: mi az igazság. Ezért kerestük meg dr. Dénes Györgyöt, aki többszörösen is hivatott a súlyos kimenetelű balesetről beszélni, mert a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat főtitkára, a Magyar Természetbarát Szövetség barlangbizottságának és a Barlangi Mentőszolgálatnak a vezetője, végül pedig szakmai tanácsadóként részt vett a helyszíni vizsgálatban is.

Mit mond a vizsgálat résztvevője?

Elsősorban azt kértük Dénes doktortól, hogy a vizsgálat során bizonyossá vált tények alapján röviden ismertesse a tragikus túra hiteles lezajlását.

— A túrát megelőzően már december 28-ától a Borsod megyei Baradla-barlang mélyén, a bejárattól 1300 méterre levő Libanon-hegy oldalában táborozott a 11 tagú turistacsoport: két pedagógus, 8 középiskolai diák és egy főiskolai hallgató. Naponta egy-egy rövid túrát tettek, többször is a felszínre jöttek. 10–12 órát aludtak, bőségesen táplálkoztak, teljesen szabályos földalatti üdülőtáboréletet folytattak.

— Mi történt a kritikus napon?

— December 31-én délelőtt 10 órakor keltek fel, s tisztálkodás és étkezés után délután kisebb túrára indultak a száraz Törökmecset-ágban. Amikor visszaérkeztek, étkeztek, pihentek, majd nyolcan nótaszóval mentek a Táncteremhez. Délután egyébként lent tartózkodott a barlang igazgatója is, aki mindent rendben talált. A Táncteremnél este fél nyolc óra táján lépett a túra nyolc résztvevője a hideg vizű Styx-folyócska medrébe, amelyben 650 métert kellett megtenniük a magyar–csehszlovák határon levő vasrácsig. (Azért nyolcan, mert hárman a táborhelyen maradtak.) Végig a tanár, Pásztthory Valter ment elöl. A rácsot mintegy negyed kilenckor érték el és kis sportzászlót kötöztek az egyik vasrúdra. Brückner Emőd 17 éves budapesti fiú ekkor közölte, hogy fáradtnak érzi magát. Pár perces pihenő után elindultak visszafelé.

— Brückner a maga lábán ment?

— Igen, de támogatni kellett. Körülbelül 400 métert tehettek meg, amikor tehetetlenné vált. Nem sokkal később a 18 éves mosonmagyaróvári Wettstein Antal, majd rövidesen a 18 éves székesfehérvári Haader Pál is elvesztette az eszméletét. S ekkor valóságos halálmenet kezdődött. Képzeljük el... A 3 ájultat felváltva viszik, a másik kettő nyolc ember szerelését cipeli. A menés bizonytalanná válik. A lámpák a parthoz ütődnek, eltömődnek agyaggal, sorra kialszanak. A térdig, derékig, mellig érő vízben, iszapban való cipeléstől valamennyien kimerülnek. A végén a tanár már két ájultat húz maga után. Végre elérik a gátat, amely után száraz partszakasz van. Valamennyien kétségbeejtően gyengék. A két tanár utolsó erejével segítségért indul, és a felnőtt főiskolásra bízza az ügyeletet. A hátralevő 20 perces utat azonban csak keservesen teszik meg. A felszínen Pásztthory rosszul lesz, majd elájul, Szemlér Mária tanárnő pedig segítséget kér. Mire azonban sikerül kihozni a lentieket, eltelik újabb két óra. Orvosi segítség nincsen, a nyolc közül a három legelőször elájult sportember meghal...

Mit mond a magyar karszt szakértője?

— Vajon mi történt odalent?

— A barlangi patak beszivárgó vizekből táplálkozik, az ellenőrző mérés szerint 9.6 fok volt a hőmérséklete.

— A levegő összetétele megfelelő volt?

— A levegő hőmérséklete 10.5 fok, oxigénhiány nem lehetséges, természetes eredetű gáz a karszthegységekben nincsen, a széndioxid-tartalom a kihívott bányamentők mérése szerint a normális feldúsulást nem haladta meg. Más káros gázok, így acetilén, szénmonoxid stb. káros hatása nem valószínű, mert a levegő áramlik. A roszszullétre eszerint eddig magyarázat nincs.

Mit mond a sportbarlangász?

— Ezt az utat 1932-ben dr. Kessler Hubert fedezte fel. Azóta — egészen fiatalok és idősek is — sokan és sokszor tették már meg, az egészségre nem ártalmas, szokványos barlangtúrának számít. Nagy fáradtságot nem kíván, a mozgás miatt megfázás sem lehetséges.

— A túrát szakszerűen szervezték és vezették?

— A vizsgálat adatai szerint a vezető igen körültekintően járt el. Megfelelő volt az előkészítés, a táborozás, a túrázás. A résztvevők valamennyien jártas, gyakorlott barlangászok voltak.

— Túlerőltetés tehát nem lehetséges?

— Az út mindössze másfél órát igényel. Három nyitott szifon nehezíti, de ez sem mérvadó. Egyébként sokkal hidegebb vízben 30–40 órát is tartózkodtak már barlangászok káros következmény nélkül.

— Az indulás előtt átestek külön orvosi vizsgálaton a túra résztvevői?

— Nem, de nem versenysportnál nincs is kötelező előírva.

És mit mond a barlangi mentés specialistája?

— Sérülésre, balesetre a szokottnál alaposabban készült fel a csoport. Jól felszerelt mentőládát vitt magával, persze, tömeges rosszullétre nem volt berendezkedve.

— A mentés miért tartott olyan hosszú ideig?

— Mert mindenkit felkészületlenül ért a szerencsétlenség és mert balszerencsés véletlenek játszottak közre. Az évente 120 ezer ember által felkeresett barlangban vészjelző és biztonsági telefon nincs, a központi világítás sem kapcsolható be a nyilvános látogatási időn kívül. A barlangot és a barlangszállót más vállalat kezeli. A szállásgondnok a barlangot nem ismeri, felszerelése nincsen. De menjünk sorjában. Feljön a két félig önkívületben levő ember a barlangból. Átvereksi magát félezer emberből álló szilveszterező társaságon. Segítség kellene!

— És nem próbáltak segíteni?

— Itt következik a tragikus körülmények összejátszása. A gondnok és három önként vállalkozó határőr egy lámpával és egy szál gyertyával elindul. Persze eltévednek. A közelben levő jósvafői szállóba nem tudnak telefonálni, mert rossz a készülék, rossz a vonal. Pedig ott több orvos szilveszterezik. Persze sokan akarnak segíteni. Riasztják a határőrséget, segít a postamester, a szolgálaton kívüli autóbuszvezető, jönnek a riasztott bányamentők, de — a határőrök csak kihozni tudják a lentmaradtakat. A bányamentők orvos nélkül, bár oxigénkészülékkel, stimulátorral jönnek. A faluban orvos nincs, ugyanakkor a szini orvos otthon alszik, az udvarán menetkész gépkocsi, de faluhelyen éjjel nem működik a telefonközpont. A közben kihívott polgári mentőautó szintén orvos nélkül érkezik, mert csak rosszullétről kaptak értesítést. Mindenesetre tény, hogy ha talán mindhárom nem is, de még lett volna megmenthető az áldozatok között. Ezt bizonyítja negyedik társuk, Borbás László esete, akit az ózdi kórházban orvosi beavatkozással a halál küszöbéről mentettek meg.

— Felelős valaki a történtekért?

— Meggyőződésem szerint a vezető nem, egyébként széles körű vizsgálat igyekszik tisztázni a felelősség kérdését.

A beszélgetés további részét nem közöljük. Egyelőre még sok minden tisztázatlan. A boncolás nem szolgáltatott bizonyítékot a rosszullét okára, továbbra is feltevések maradtak, amelyek között ételmérgezés vagy a víz kémiai szennyezettsége egyaránt felmerült.

Tudósok és rendőrnyomozók egyaránt kutatják az igazi okot. Folynak a szövettani és laboratóriumi vizsgálatok, és folynak ellenőrző kísérletek is.

Negyvennyolc órával később vízmintát vettek a folyás másik helyén. És most vízfestéssel ellenőrzik, hogy valóban abból a vízből vettek-e mintát, amelyben a csoport tagjai meneteltek.

A baleset óta kétszer járták be ugyanazt az útszakaszt. Most 14–16 éves barlangászok felajánlották, hogy rekonstruálják az egész táborozást.

Egyébként a halál oka sem egészen tisztázott, bár valószínű a túlzott lehűlés, miután ájultan órákig feküdtek a hideg vízben, illetve a hideg levegőn.

Válasz tehát még nem adható a kérdésekre. Találgatni meg nem érdemes. Csak a rosszullét okának kiderítése adhat végleges választ a nagyon sajnálatos szilveszter esti szerencsétlenségre. Mindössze annyi látszik bizonyosnak, hogy az áldozatok megmenthetők lettek volna, ha... Ha a külső körülmények másként alakultak volna.

Z. Vincze György

MÉRLEGEN a magyar röplabdasport

Pontosan húsz éve, 1946 őszén játszották Magyarországon az első röplabda-mérkőzéseket, és 1947-ben már bajnokokat is avattak. Az idei — a röplabdázás magyarországi meghonosodását tekintve — jubileumi esztendőben — a férfiaknál a Bp. Honvéd és az Újpesti Dózsa színvonalas párharca, a nőknél pedig az Újpesti Dózsa százszázalékos bajnoksága fémjelezte a bajnoki küzdelmeket. A válogatottak ezúttal is egy-egy értékes sikerrel tették emlékezetessé az 1965-ös esztendőt.

Bajnoki bizonyítvány

A bajnokság egészét tekintve kissé szegényes a bizonyítvány. A mezőny tovább tagolódott, még nagyobbak lettek a különbségek. A férfiaknál a Bp. Honvéd, vagy az Ujpesti Dózsa számára a bajnoki mérkőzések döntő többsége alig 20—25 percig tart, és a játékosokat egy alaposabb bemelegítés jobban igénybe veszi. A Honvéd együttesét változatlanul a kiválóan játszó Tatár ragadja magával, a többiek közül azonban egyedül Czakó fejlődött — igaz, szinte ugrásszerűen. A Dózsa — főleg ősszel — fáradt, enervált csapat benyomását keltette. A magyar röplabda-sport számára mindenképpen hátrányos lehetne a kilencszeres bajnokcsapat tartós visszaesése. A többiek közül a Csepel érdemel elsősorban dicséretet. A piroskékek mellett az I. osztályban talán egyedül a TF jelentkezett még új játékosokkal. A Csepel ráadásul igazi nevelő egyesület, csak egy kicsit magasabbra nőtt volna ezek a tehetséges, csepeli legények.

A nőknél három csapat, (Ujpesti Dózsa, Bp. Vörös Meteor és a Vasas Turbó), emelkedik ki a mezőnyből, de a TFSE és a BVSC felzárkózva áll mögöttük. Az Ujpesti Dózsa minden dicséretet megérdemlő százszázalékos bajnoksága után a kupát már nagyon-nagyon nehezen, lényegében csak jobb pontarányával tudta megvédeni. Első vereségét, s üggyel-bajjal megmentett elsőségét a fiatalok elhanyagolásának köszönheti a bajnok-szakosztály.

Nevelés vagy büntetőpont

Az Ujpesti Dózsa női együttese tulajdonképpen hat játékossal küzdötte végig a bajnokságot. Egyikük megsérült, és ez máris vereségüket eredményezte. Pedig egy éve az Európa Kupa-mérkőzések alkalmával három magas, jómozgású fiatalt láttunk az újpestieknél, akikből 12 hónap alatt gondos munkával talán lehetett volna megfelelő cserejátékost nevelni.

Csakhogy a nevelés, a pozitív jelenségek ellenére is, akadozik a röplabdasportban. A szakosztályok többsége változatlanul inkább a kilátásba helyezett büntetőpontok elkerülése és nem a saját erőből történő utánpótlás biztosítása, a röplabda fejlődése érdekében foglalkoztatja serdülő és ifjúsági csapatait. És mégis — ennek ellenére — az országos bajnokságban szereplő száz csapat közül 26 kapott büntetőpontot, ifjúsági, illetve serdülő együttesének nem indítása miatt.

A 10—14 éves fiatalok más sportágakban jól bevált rendszeres foglalkoztatása a röplabdában nehezen indul meg. Csak néhány helyen (Csepel, Nyíregyháza, Baja, MTK, Ujpesti Dózsa fiúk, Vasas, Vasas Turbó nők) foglalkoznak szervezetten, több-kevesebb sikerrel az egészen fiatal korosztállyal.

Az 1966-ban meginduló ifjúsági Európa-bajnokság Magyarországi rendezése remélhetőleg ráirányítja a figyelmet a fiatal röplabdásokra. A szervezett, már megkezdődött előkészület, majd kontinensünk legjobb fiataljainak szereplése minden bizonnyal kedvező lökést ad a 20 éven aluli röplabdázóknak.

Új szabályok — magasítás

1965 elején új szabályok léptek életbe a röplabdában. Ezek az új szabályok alkalmasak arra, hogy szebbé, látványosabbá, a közönség számára érdekesebbé tegyék a röplabdát. Egy év rövid idő az új szabályok teljes beidegzésére, minden előnyének kihasználására. De mondjuk meg őszintén, a külföld férfi és női vonalon egyaránt előttünk jár az új szabályokhoz való alkalmazkodás terén. Ez részben annak az eredménye, hogy a külföldi csapatok átlagmagasság tekintetében is jobban állnak, és minden együttes rendelkezik több, kiemelkedő magas játékossal.

A csapatok építésénél már a szakosztályokban fokozottabban kellene gondolni a magasabb fiatalok bevonására. Jelenleg Buzek kivételével a férfiaknál is gyengén áll a válogatott, nincs két méterhez közeli embere, a nőknél pedig egyszerűen hiányzik a külföldieknél mind gyakrabban látható 185—190 centiméter magas játékos. A magasabb termet pedig az új szabályok következtében egyre nagyobb, az ellenfelek számára mind nehezebben behozható előnyt jelent a nemzetközi porondon.

Több mérkőzést

A válogatott a statisztika tanúsága szerint túlságosan kevés mérkőzést játszott. Ha ehhez hozzászámítjuk a nem hivatalos találkozókat, valamint a klubok nemzetközi szereplését, és a bajnokság teljes erőkifejtést kívánó 6—8 mérkőzését, az évi mérkőzésszám még mindig csak 35 körül jár. Ez viszont túlságosan kevés. Gondoljunk csak például a japán olimpiai bajnokcsapat négy év alatt lejátszott 250 nemzetek közötti mérkőzésére, vagy az NDK igen sok mérkőzésen megedződött és ennek nyomán sokat fejlődött röplabdázóira.

A mérkőzések számát, a játékosok megterhelését nemzetközi és hazai szinten egyaránt növelni kellene.

Jól tudja és érzi ezt a szakvezetés is, és ennek érdekében nemcsak a válogatott nemzetközi műsora gazdagabb, hanem hasznos változások bevezetéséről intézkedik a bajnoki kiírás is. Az őszi csoportos lebonyolítási forma, a 4—4 Honvéd—Dózsa, Honvéd—Csepel és Honvéd—Vasas találkozó az eddigieknél feltétlenül nagyobb megterhelést kíván és egyben jobb felkészülést igényel. És ezzel elérkeztünk a röplabda alapkérdéséhez.

Szervezettebb edzésmunkát

A jobb, gondosabb felkészülés igénye nem új keletű követelmény. Heti három szakosztályi edzés — ha tartalma tökéletes lenne is, bár az lenne! — manapság már csak a vegetáláshoz lehet elegendő.

A változtatás, az edzésszám emelése nem könnyű dolog. Sok nehézségbe ütközik. Első lépésként a jelenlegi három edzés tartalmi átalakítását, jobb kihasználását kellene célul kitűzni. Ez még az élvonalbeli klubok célja is lehetne — emlékezzünk csak a női bajnokcsapat kapitányának lapunk hasábjain is megjelent nyilatkozatára... Majd utána a játékosok egyéni képzését, egyéni edzését lehetne bevezetni. Képzeljék csak el, mit jelenthetne a heti három szakosztályi edzés mellett egy egyénileg elvégzett negyedik? Forradalmi változásokat hozhatna...

S talán éppen erre volna szükség a magyar röplabdasportban.

Vad Dezső

Így játszott a válogatott

Férfi csapatunk az Universiadét is beleszámítva, négy tornán, összesen 22 nemzetek közötti hivatalos válogatott mérkőzésen szerepelt.

A mérleg:

14 győzelem, 2 döntetlen, 6 vereség.

Önmagában véve kedvező a kép, az élvonalhoz tartozó csapatok közül azonban Tatárék 1965-ben csak a bolgár és a jugoszláv együttest tudták legyőzni. Együttesünk az idény második felében lendült formába. Az Universiaden ezüstérmet nyert és kedvezőbb sorsolással (a világelső szovjet és a rendező lengyel csapatot elkerülve) a világkupán is lényegesen értékesebb helyezést érhetett volna el.

Így játszott a válogatott

Női csapatunk az Universiade beszámításával tíz nemzetek közötti hivatalos válogatott mérkőzésen játszott.

A mérleg:

7 győzelem, 3 vereség.

A csapat legszebb sikerét tavasszal az olimpiai bronzérmes lengyel válogatott ellen Gdanskban aratott győzelmével érte el. E győzelem értékelésekor azt se hallgassuk el, hogy az utóbbi időszakban a lengyelek helyére az NDK együttese zárkózott fel a nemzetközi élmezőnybe. Győzelmük így is a fejlődés egyik jele.